

Előfizetési díj: Postán vagy Pécsen házhoz küldve: egész évre 5 ft., 1/4-évre 2 ft. 50 kr., negyed évre 1 ft. 25 kr. egyes szám 10 kr. Megjelenik minden szombat-on. Egyes számok kaphatók Weidinger N. könyvkeres. (Széchenyi tér).

PÉCSI FIGYELŐ.

Hirdetések ára: Egy öt-hasábos petít sor egyszeri megjelenésért 8 krt többszöri megjelenésnél ár-leengedés adatik. Minden hirdetés után 30 kr. bélyeg díj fizetendő. A nyitól tér 1 petít sora 10 kr. A hirdetési díj előre fizetendő.

Szerkesztői iroda: Ferenzeiek utcaja 22.sz.1 emelet. Kéziratok vissza nem küldetnek

A lap szellemi részét illető közlemények és előfizetések a szerkesztőséghez, a hirdetések pedig a kiadóhivatalhoz intézendők. Előfizetheti helyben: a kiadóhivatalban, Blauhorn Antal úr a városi épületben, Lill János úr a budai külvárosban, Böhm C. F. úr a szigeti külvárosban lévő kereskedésében, és Fesztl Károly úr könyvkötő üzletében, Király utca (nemzeti kaszinó épület), valamint a vidéken minden postahivatalnál.

Kiadó hivatal: Taizs Mihály nyomdájában Majláth-tér 2. szám alatt.

Kossuth Lajos levele.

(Az „Egyetértésből”)

Helyi Ignácznak, Budapest.

Collegno (al Baracone.)

Julius 26-án.

Kedves Ba-átom!

Találkoztam a tegnapi érkezett lapokban azon nézetrel, hogy a hol a közjogi ellenék jelöltet nem állít fel, maradjon semleges a kormányzást az egyesült ellenék irányában s ne szavazzon.

Nekem e nézet helyessége felől kétegyem vannak. Megmondom miert.

Tagadhatlan, hogy e két párt közt elvi különbség nincs, mert mind a kettő a közjogi alapon áll.

Már pedig még ha valaki túltenné is magát az államjogi tekintetben, pedig ezt tenni semmi áron nem szabad: még ha valaki azt a tekintet is mellőzné, hogy függetlenség nélkül alkotmányos életről beszélni olyan dolog, mint ha valaki azt mondaná: „gyakorolni akarom önrendelkezési jogomat, tehát kössétek meg kezem, lábamat, miszerint szabadon mozgathassak” mondom, ha valaki mindezen tekintetekben túl akarja magát tenni, az mégis mindig fel maradna, hogy a közjogi alap egy kényszerhelyzet.

A ki ezen alapon helyezkedik, az akármit csináljon is, önálló magyar politikát sem a külügyi, sem a közgazdasági téren nem valósíthat, hazánk szükségének, nemzetünk geniúsának, s a valódi alkotmányosság szellemének megfelelőleg nem kormányozhat — és meg nem akadályozhatja, hogy az ország anyagi érdekei, idegen érdekek nyomása miatt szenvedjenek.

Ez a helyzetben fekszik. Az viszi az embert. Vite a Deákpart notabilitásait, vite Tisza urat, s az elveit szegre akasztó balpártiakat, vinni fog mindenkit, a ki e taposó malom kerékére lép.

Az meglehet hogy egy ember kissé több dignitással tapos mint egy másik, kissé több olajat csipeget a kerék tengelyére, nehogy oly fülhasogatóság csikorogjon, mint Tisza Kálmán ur lábai alatt csikorogott, de taposnia kell. Nem segíthet ezen semmi jó szándok. Rög meg vagyon írva, hogy a pokol csarnoka esupa jó szándokkal van kiköveztve, de biz azért abból a csarnokból nem nyílik ajtó senki számára a menyországba.

Ember kel, ember száll, a helyzet marad.

Tisza Kálmán ur minisztersége egy oly jelenet, a minővel — megvallom — nem gondoltam találkozni történelmünkben. Nagyon szokatlan jelenet. Igazán mondom, nekem fájdalmat okoz. Mert hiába! a politikai morálnak még is csak vannak oly meggyökerei, melyeket hazánkban még a legszenvedélyesebb pártviszály is ezéltől mindig épségben hagyott.

De azt, úgy gondolom, még sem lehet kétségbe vonni, hogy Tisza Kálmán ur, midőn azt a vámulatos salto mortálét a közjogi veserembé megeselekedte, ezt azon hitben tette, hogy ő meg fogja mutatni, miként ezen alapon is lehet magyar alkotmányos szellemben kormányozni, lehet a nemzet érdekeit legalább azon körben megóvni, melyet a nemzet szabad rendelkezésére még a közjogi törvények is fentartottak.

És — Uram teremtem! hová jutott! Kormányzatának sok más megdöbbentő momentumait nem is említve, eljutott egy oly kiegyezési capitulációhoz, melyet én határozottan magyar San-Stefanónak nevezek, csak hogy a törökök San-Stefánója csak sajnálkozást kelthetett, míg ez a magyar San-Stefánó pirulást kerget az ember arcába, mert oly politikai jellem elmállással, az erkölcsi érzetet sértő oly stílydélvel van örzszekőve, minőt nem találunk a történelemben, hacsak a hanyatló Róma azon korszakába nem megyünk vissza, mikor a faustináknak oltárokat emeltek, s consularis tisztességgel lovak ruháztattak fel.

Hiszen a 80 milliós rosszabb a száraz korcsma számlának a nemzet nyakába varrásának. A miniszterium nyíltan bevallotta, hogy annak javaslatbátétele „sérti erkölcsi érzetüket.” No kérem, olyasminnek javaslatba tételére vállalkozni, s jobb ügyre méltó eltökéltséggel oly ügyet fogadtatni el az országgyűléssel, a melyről maguk bevallják, hogy erkölcsi érzettiket sérti, ez hallatlan dolog. Valóságos politikai prostitúció. Tisztelet, becsület, de másnak nem nevezhetem.

Erről a desastrosus capitulációról általában nézetem az, hogy közgazdasági tekintetben az egészséges fejlődésnek utját vágja, és pedig nemcsak tíz évre, a mint állítatik. Még tíz év is nagy csapás volna, mert a mely nemzet e haladó mozgékony korban tíz évi tárt veszt, a térszerző egy század alatt sem nyerheti vissza. De

nem is igaz, hogy csak tíz év. Csak meg kell gondolni, hogy a nemzet hitelszükségleteit teljességgel ki nem elégíthető, de az ország pénzforgalmi ügyét Bécsnek infundáló osztrák jegybank monopoliumának törvényesítése, és a magyar műipar egészséges fejlődését lehetetlenítő vámközösség be nem látói, hogy Tisza Kálmán ur oly polypot ragasztott a nemzet testébe, melynek csapjaiból hosszú időn át is nehéz lesz a szabadulás, ha ugyan erőszakos rázkódások nélkül valaha lehetséges lesz.

Ez a nézetem közgazdasági tekintetben. Finanziális tekintetben pedig nézetem az, hogy Tisza Kálmán ur addig azt tette a nemzet rovására, a mit generosus barátunk báró Baldácsy tett a maga rovására, midőn a papnak száz forintot adott, hogy tizet le huzhasson.

De hát miként juthatott Tisza Kálmán ur addig a capitulációig? Talán mert azt jónak látta, vagy mert jobbat nem akart? Dehogyan látta, dehogyan akart; hiszen nem egyszer maga állított fel határokat, melyeken túl semmi esetre nem hagyja magát „menettetni” és pártjának szövívői mennyire földre fogadták, hogy azon vonalakkal az engedékenységek véghatára van.

Hát miért adattak fel lépésről-lépésre a „netovább”-nak mondott álláspontok?... Azért, mert a közjogi rendszer: kényszer-rendszer; a ki ez alapon lép, az hetvenkedhetik, legénykedhetik egy kissé, de végre is kénytelen megadni magát.

Tisza ur egyszer kissé lebentet a fátvonalon. A bankügyben oly világosan megszegte saját és pártja programját, hogy nem állhatott ellent a mentegései ösztönnek. És mivel mentegézőt? Azzal, hogy „a fejedelmek aggodalmi voltak.”

Ha ezen aggodalmak az önálló magyar nemzeti banknak akár jogára, akár szükségére akár kivételére vonatkoznak volna, gr. Lönyay könyvéből (a „Bankügyről”) könnyű volt volna döntetlen érvekkel eloszlatni, ha már Tisza ur saját szaktudományát valóságilag oly gyöngének érezte, mint a miként tulserényen vallotta.

Hát miért nem voltak eloszthatók? Azért, mert a fejedelmek aggodalmi azon nézetnek voltak kifolyásai, a mely perimens vonalon lett a közjogi alkalmával felállítva, t. i. hogy „a birodalmi egységnek tekintete előtt minden más tekintetnek háttérbe kell vonni.”

Ez a nézet úgy Ausztriára mint Magyarországra egy végtelenül káros, de különösen dynastialis szempontból veszedelmes előítélet. De hát ez képezi a közjogi rendszer alapját. A ki tehát a közjogi rendszeret elfogadja, az tessék, ne tessék, ama perimens tekintet kényszeringébe kerül, s kénytelen magát megadni.

Enek a kényszerhelyzetnek megvan a maga logikája. Hiába kecsgetné valaki magát azzal, hogy a bankközösség, a közös vámenterület, a közös indirect adó-rendszer nincs belefoglalva a közjogi lajtromába. Benne van a birodalmi egység mindent háttérbe szorítható tekintetnek logikájában. Ez sugallta a külön magyar currentia elleni aggodalmakat; ez áll utjában a vámenterület elkülönítésének; ez követelte a közös indirect adórendszert; ennek kifolyása az, hogy Magyarország és Ausztria dacára annak, hogy két egészen különböző gazdasági egészet képeznek, mind a kettőnek hátrányára egy közgazdasági kerethe szorítottak.

Ez a perimens tekintet fojtja el Tisza ur jó szándokait, mint a sobajást a szellőt. Az osztrákok érezték, hogy ez a perimens tekintet „erős várak” ő nekik. Hát felhasználhatták helyzetük előnyeit. Alkudoztak mert az osztrák császár magyar király is, hát alkudozniok kellett, de azt tudták, hogy ha azt mondják: „ettől el nem állunk, e vonalon túl nem megyünk.” Tisza ur meg fog hajolni az osztrák „non possumus” előtt; mert mint oly magyar miniszter, ki a közjogi rendszer kényszerítésének vallja, nem merhet magyar „non possumus” mondani. És nem is mert; feladott álláspontot álláspont után; a mit egy napon feketének mondott, másnapon szürkének, harmadik napon fehérnek esküdte, és „hátrálya siklott”, míg végre „bukásról bukásra” belesiklott a desastrosuságot szegénytelen tétözó capitulációba. (Épen mint a „minden kérdésben Bismarck herceghez forduló” gróf Andrássy belesiklott — Boszniába.)

Igy viszi az embert a közjogi. Ha valaki közjogi miniszter, annak azt mondja a közjogi „muszaj”, ez őt stílyeszi jóra tehetetlen szolgává, ő pedig e „muszaj” kalapácsával lapítja a magyar e „postulaten Laudtaggá”, „fel-

lehetlen kamarává” (chambre introuvable) mely fehérre, feketére, egyenlő kézzelleg reá üti a nemzeti akaratlanszatának bamis bélyegét.

Az egyesült ellenéket elvezették: habarékknak; neveztek el önök a közös ügyes rendszert „muszaj rendszernek” mert hát az.

Sikló az, melyen nincs megállapodás, a mint ezt már rég megmondottam. Látuk Tisza urnál, kinek már nem is volt elég a Deák-fele közös ügy. Látni fogják, a kik megérik 1888-at, ha — dacára a tizenegy évi tapasztalásnak s dacára az új kiegyezés botránnyal, de tanúságjeljes historiájának — a választók többsége még most is „a muszaj rendszer” fentartása mellett nyilatkoznak.

Tapasztalni fogják, a kik 88-at megérik, ha ugyan a történelem logikája addig kékhetik ama katasztrófával, mely ezen senki ki nem elégítő, minden érdeket sértő, erkölcsrontó, jellem satnyító, polgár érzetet irtó „muszaj rendszer” mellett csak idő kérdése lehet, de kikerülhetlen.

Annál a katasztrófánál aztán egy ügy bizonyosan közös lesz Magyarország s Ausztria közt, de különösen közös lesz az uralkodó házzal — a mit a Jankee így fejez ki: „almighty smash” (mindenható össze omlás).

De profundis!

Az egyesült ellenék nagyon csalatkozik, ha azt hiszi, hogy jobbaeskat akarni elég, miszerint jobbaeskat tegyen. Ha a „muszaj rendszer” alapján talál kormányra jutni, úgy jár, mint Tisza Kálmán járt. Nem vonzó példa. Bizony mondom, nem az. De tanulságos.

Rosz alapon nem lehet jót építeni. Hát elismerem, hogy e tekintetben indokolt lehetne a közjogi ellenék semlegessége, a közös ügyes alapon álló két párt irányában.

Hanem van az éremnek más lapja is.

Köztudomású tény, hogy Tisza Kálmán ur megszegt a programot, mely a fusio alkalmával felállított, s mely magát a nemzet többségének bizalmába behelyezte. És az is köztudomású dolog, hogy azon pártnak igen-igen nagy része, melylyel az ország felett több mint három év óta kormányoz, (majd irtam: garzdalkodik) a legarckatlanabb modorban megszegt azon ünnepléses fogadásokat, melyekkel magának képviselati mandatumot szerzett.

Még ha az e párt által a nemzet nyakába vert capituláció, nem volna is olyan kárhuzatos, mint a minő e párt erősebb fenyték hiányában, még akkor is erkölcsi ostariciszmust érdemelne, mert egyenesen a képviselati rendszer meghamisításának bünébe esett.

Magán ember változtathatja véleményét, sőt ha jóhiszeműleg rosszul számított s tévedéséről meggyőződik, ha remények által rosz irányba hagyta magát sodortatni s a tapasztalás reményeit eloszlatja, véleményét megváltoztatni kötelesség is lehet. De a képviselő nem magán ember. A képviselati mandatum erkölcsi szerződés; szerződést pedig egyoldalul megtröni nem lehet.

A képviselőjelölt mondhatja azt, hogy nem teszen fogadást, hogy feltétlen bizalmat igényel — s választói, ha ily alapon n ki mandatumot adtak, még ha nem helyeslik is a mit tett, csalást nem vehetnek szemére. De ha fogadást tett, azt nem szabad megszegnie. Ha azon meggyőződésre jut, hogy azt, a mit felfogadott, nem tanácsos megtennie, le kell mondania, oda kell állania változott meggyőződésével választói elébe, s meg kell őket kérdenie, ha e változott meggyőződés alapján is megajándékozzák-e bizalmukkal. Ha ezt nem teszi, hanem ellenkezőjét teszi annak, a mire fogadást tön, ez több mint visszaadás, ez csalás. Ez annyit tesz, mint meglopni a választók bizalmát, meghamisítani a képviselati kormányrendszert.

Bizony nem szeretem az éles kifejezéseket, de itt oly nagy horderejt polgári bűn forog fenn, hogy az igazság kifejezésére enyhébb szót nem találok, mert e bűnnek az a következtése, hogy a nemzet akaratlány pecsétje alatt a nemzet nyakába oly törvényeket varratnak, melyek a nemzet akaratlány ellenkezik. Ez rosszabb a nyílt absolutiszmusnál.

És e rettenetes bűn, a közjogi rendszer alatt oly kiterjedésre jutott hazánkban, hogy valóban legfőbb ideje garantiairól gondoskodni. És ezt nézetem szerint a visszahívási jog szabályozásában kell keresni. A jog fennáll. A jog, intézvényes jog, benne fekszik a képviselati természetében. Törvénynyel eltörölve nincs. Csak az eljárási módot kell szabályozni.

Ha a választók többsége azt a pártot, mely a rettenetes polgári bűnül túl van terhelve, kormányon megtartaná, ez annyit tenne, mint a képviselati rendszer meg-

misztásának, a politikai prostitúciónak jutalmat dekretálni.

Ez pedig annak lenne bizonyossága, hogy nemzetünkben nemcsak az alkotmányos érzelem, de még az erkölcsi érzet is kiveszett.

Nagyon nehéz időknak megyünk elébe. A könyörület Istene óvjon attól, hogy e nehéz idők kikerülhetlen vácsága nemzetünket az erkölcsi érzetből kivetkőzöttnek találja.

Az ily nemzetről el lehet mondani, a mit Jugurtha Rómáról mondott: „En, ur-tem venalem si emptorem invenirent!” (Ime! egy eladó város, ha vevőre talál.)

Hát én nem gondolom, hogy e tekintet a semlegességet megengedhesse. Ha csakugyan lehet eset, hogy a közjogi ellenék elveit valló polgárok előtt csak a kormányzást s az egyesült ellenék szervezeti urnái állanak, én azt gondolom, polgári kötelességet teljesítenek, ha szavazataikkal közrehatnak, miszerint a politikai prostitúció megszüntetéséért.

Van még egy másik tekintet is, — s ez Bosznia megszállásával van kapcsolatban.

Hát csakugyan megtörtént. Gróf Andrássy belesiklott Boszniába.

Bosznia megszállásának eszméje nem a berlini congressuson született. Régi dolog. Régi óta tartunk tőle. Én már több mint egy év előtt megmondottam, hogy ide fog gr. Andrássy politikája kilyukadni. S bizony nem csak én magam tartottam tőle. Az egész magyar nemzet tartott tőle. E megszállás lidérecz ott lebegett a légtérben, a bonyodalmak kezdete óta. A magyar nemzet látta, s pártkülönbség nélkül tiltakozott ellene, sajtóban, népgyűléseken, országgyűlésen, még a delegátusok is. Még a 60 milliós hitel megszavazásánál is tiltakozás történt ellene, még az osztrák delegatúrában is. Sőt ott még határozottabban, mint a magyarban. A magyar delegátus ember, atkozottan udvari ember. Udvari ember „quand meum.” De azért még ez is tiltakozott ellene. Még a Falk Miksa-féle emberek is.

Hát biz ez nem congressus eszme. Hanem a bécsi cabinet eszme. Még pedig jó régi. Ott volt ez ama biztatásokban, melyeket az a Bismarck herceg, a kihez „gr. Andrássy minden kérdésben fordulni szokott” annyiszor hangoztatott, mióta a Habsburg házat Német-és Olaszországból kiutasította. Az ő rég ismert szava az, hogy Oesterreich Ost-reich, menjen a keletre kárpótlásért. Ott volt ez az eszme azon „három császári szövetség” alakulásának historiájában, mely megásta azt a bizonyos vermet, melybe gróf Andrássy (im rüssischen Bunde der dritte) bele ugrott. Sőt ez eszme egyike volt azon csillámoknak, melyek a bécsi udvar szeme előtt avégett csillogtattak, hogy a panszláv-osztrák hadjárat utjába akadályokat ne gördítsen. En is, mások is nagyon sokszor figyelmeztetünk azon extra parlamentararis befolyásokra, melyek Bosznia felé terelnek. S hogy nem könnyű nélkül beszéltünk, bizonyoságot szolgáltatót reá az uralkodó háznak azon nagy befolyásu (mert „par excellence”) katona tagja, a ki tartózkodás nélkül rég mondogatta, hogy Boszniába be kell mennünk, mert ha mi nem megyünk, be megyen más.

Pedig épen az volt volna a józan politika, hogy mi sem menjünk, más se mellesben.

Sőt többet mondok: alig ha nincs igazuk azoknak, a kik tudni vélik, hogy Bosznia már ott szerepelt gróf Andrássy-nak külügyminiszteré avatásánál is. Azert kellett Beust bárónak félre állani, mert így látták a dolgot, hogy az a bosnyák fa olyan fa, melybe csak egy különben népszerű magyar miniszter fejszéjével lesz tanácsos belevágni.

Akár mint legyen is ez; annyit bizonyos, hogy a bosnyák megszállás eszméje nem congressus eszme. Bécsi cabinet eszme. Még pedig régi.

És most azt mondják: „Meg kell szállnunk Boszniát, mert megbízást kaptunk Európától.”

„Már mire való ez a hyperrisus? Miként gondolhatják olyannak a világot, hogy ezen a nagyon ritka szitán át nem lát? A ki csak valaha egy zöld asztalnál ült, tudja, hogy ha valaki igen szeretne egy bizonyos megbízást kapni, nem maga hozza magát indítványba, hanem megkér egy „pajtást”, hogy hozza őt indítványba s nyujtson neki alkalmat kinyilatkoztatni, hogy engedve a kikívánatnak, meghozza az áldozatot.

Ilyen „pajtás” volt Salisbury őgróf Berlinben. Miért is ne volt volna? Hiszen az a dicsősége meg van Andrássy-nak, hogy őt senki sem tartja vesztélyesnek. Bizony senki. Legkevésbé Anglia.

Még egy másik port is szólnak a világ szemébe. Azt mondják, nem lehet sen-

kinek a megszállás ellen kifogása, hiszen maga a török is beleegyezett, mert érdekében van, hogy számára (?) Filippovics tábornagynagy rendet csináljon Boszniában.

Szegény török! Az bizony San-Stefánóba is beleegyezett. Persze esupa jószántából. Ofkurse. Hanem itt Boszniánál még is annyira nem teteszt neki az osztrák szivesség, hogy a congressus elnöke még irgalmatlanul meg is szidta miatta. S azzal a megegyezéssel még ma is csak ott vannak Bécsben, hogy a török feltételeket szab; gr. Andrássy meg azoknak még csak tárgyalásába sem akar bocsátkozni. „Jobb ha nem akadékoskodtok, mert tetszik nem tetszik, mi masirozunk. A diplomatia stílyus ezt így nevezi: „végrehajtja Európa megbízását.” Ilyen az a beleegyezés. „Add ide az erszényedtet, különben le is ítélek, és el is veszem.” Karatheodory pasa ilyen magyarázatát adá a beleegyezésnek: a szakács ha azt kérdi a esibéktől, sültve vagy főve kívánna-e feltálatni? Előni szeretnénk! rebegék a esibék. Nem az a kérdés, mondja a szakács.

Talán nem volt felesleges, ezt a két-féle port kissé kitérőlgetni szeméinkből. De van még egy harmadik por: a megszállás czélja.

A keleti kérdésnél gyakran voltam azon helyzetben, miszerint nézeteimről pártkülönbség nélkül el lett ismerve, hogy hiven tolmácsoltam nemzetünk érzelmeit. De ezen elismeréssel soha sem lettem nagyobb közegyetértséssel megfiztetve, mint mikor azt mondtam, hogy mi nem csak nem vagyunk a szomszédunkban szláv népek nemzeti szabadságának ellenségei, de sőt testvéries érzettel fogunk őket üdvözölni a szabad nemzetek kerek asztalánál. Mi a panszlavizmuskak vagyunk ellenségei, mert ez az ő szabadságunknak is, a mi nemzeti létünknek is ellensége.

Most a mit praxisban nem tettek, ezt a szent igazságot teoriában a kormánykörök is hangoztatják; de hangoztatják a végett, hogy annak kossarából az ámitás porát szithassák a nemzet szemébe, nehogy a foglalás czéljaiba belásson.

Olvasta ön a miniszterelnök debreczeni beszédét: „Bosznia a panszlavizmus fészke, hát megkellett szállni, nehogy a panszlavizmus forrasztó kemencéjévé legyen.”

Hiszen igaz, panszláv fészkek Bosznia, mint Prága és Turóc-Szent-Márton is és ez e terra is az. — Ezeket nem most szállja meg a bécsi udvar. Századok óta birja; mégis panszláv fészkek.

De a panszlavizmus forrasztó kemencéje nem Bosznia-Szerai, nem Prága, nem Turóc-Szent-Márton stb. hanem Moszkva, Szentpétervár.

Mi a panszlavizmus? Az orosz befolyás a szláv népekre. E nélkül panszlavizmus, nem hogy tényleg létezhetnék, de még csak eszméleg sem létezhetik.

Az orosz a panszlavizmus.

A panszlavizmust csak a Viszula partján lehet megtörni. Csak az által lehet megtörni, ha Lengyelország helyreállításával az orosz hatalom Európá szabadságának ártalmatlan arányokra leszállíttatik. Más lehetőség nincs.

De a lezajlott bonyodalmaknál nem az orosz támadatott meg, hanem ő támadott s pedig támadott a nyíltan kitzított panszláv zászlóval kezében; támadott oly világos szándokkal, hogy befolyási sphaeráját a szláv népeknel s vele a panszlavis mus terét kitágítsa. Mert az orosz befolyás a panszlavizmus.

Ezért mondtam mindig: ne engedjétek, hogy az orosz a kitzított panszláv zászlót győzelmi nimbussal vegye körül; mert az orosz befolyás s vele a panszlavizmus villánya abból a győzelmi nimbusból fog szétszágazani az e őtünk, mögöttünk, körülöttünk, közöttünk lakó szláv népekre, amott az Aegei tengerig, imitt Prágáig.

De ők megengedték s elmentek Berlinbe azon böles gondolattal, hogy majd a háboru materialis eredményeinek korlatozásával kereklik meg az orosz befolyás kiterjedésének panszláv veszélyét.

A soproni Nagy Pál gerkőcét juttatták eszembe, a ki rostát vett elé, hogy a vihar szelét felfogja, gyűszűért szaladt, hogy a dagadó tengerárt kimeringesse, czöveket vert a földbe, hogy forgását megállítsa.

Kijelölték Bulgária határait — kizárták ezáltal az orosz befolyást s vele a panszlavizmus villányát a kijelölt határon túl lakó szlávok közül?

Ki kunyorolták az oroszok, hogy kilencz hó múlva kitakarodjék Bulgáriából. Miért ne tenné? még ha kimegyen is ott maradt; ha nem lesz is ott, mégis ott lesz, mert ott lesz a győzelmi nimbuss, mely Bulgáriát megosintja; és ott lesz a meg-növekedni engedett orosz hatalomba vetett — ovábbi remény.

